

Ismeretlen világot tár fel a Szlovák Nemzeti Múzeum természettudományi részlegében látható kiállítás

Amilyen a szigetvilág, olyan az azt bemutató, a Szlovák Nemzeti Múzeum természettudományi részlegében november 20-áig megtekinthető kiállítás is – kiismerhetetlenségében és titokzatosságában is pompás, egyben tiszteletet parancsoló.

Ismeretlen világot tár fel a Szlovák Nemzeti Múzeum természettudományi részlegében látható kiállítás

Amilyen a szigetvilág, olyan az azt bemutató, a Szlovák Nemzeti Múzeum természettudományi részlegében november 20-áig megtekinthető kiállítás is – kiismerhetetlenségében és titokzatosságában is pompás, egyben tiszteletet parancsoló. Azt hiszem, az ilyesmit nevezik manapság „multimediálisnak”, hiszen a kiállított fotókon kívül a hátborzongató rituálékon használt tárgyak és mindennapi eszközök sokaságára csodálkozhatunk rá. Ugyanakkor bemutatja a forró égöv tengeri és szárazföldi élőlényeit, láthatunk itt tűz fölött múmiává aszalt törzsfőnököket, pálmakunyhót, sőt egy teljesen élethű, liánokból font függőhidat is megmászhat a múzeumlátogató. Akinek pedig mindez nem elég, filmen követheti a szigetvilág őserdeiben vándorló utazókat, akik több ezer mérföldet tettek meg Új-Guinea olykor nem túl barátságos bennszülöttjeinek földjén.

A kiállítás anyagának gerincét a két világhírű cseh utazó, Jioí Hanzelka és Miroslav Zikmund, valamint későbbi követőik, Miloslav Stingl és Rudolf Švaoíeek által a XX. század második felében készített felvételek képezik. A cseh származású fotográfusok köztudottan a „jobbak” kategóriába sorolandók, és a Zikmund-Hanzelka páros a világot a fényképezőgép lenszén keresztül szemlélő fanatikuskok között is az arisztokráciához tartozik. Legalább két nemzedék nőtt fel útleírásaikon; öreg Tatra gépkocsijukon keresztül-kasul beutazták Afrikát, Latin-Amerikát, Ázsiát és Óceániát. A ténymegörökítő és feltáró fotográfia iránti elkötelezettségüknek és hajthatatlanságuknak „köszönhetően” a múlt század hetvenes éveiben nem is publikálhattak, sőt a pártállam kiszolgálói filmtekercseik jelentős részét is elkobozták és megsemmisítették. Sosem tudjuk meg, mit veszített a fotóművészet és az útleíró irodalom ez

által; ám amit hátrahagytak, európai mércével mérve egyedülálló.

„Olyan szigeten jártunk – írják egyik naplótöredékükben az Új-Guineából történt hazatérést követően –, mely háromszor nagyobb a mi országunknál, nincs egy kilométernyi vasúti pályája sem, útjainak hossza pedig alig éri el a hétszáz kilométert, ebből talán kétszáz aszfaltozott. Legnagyobb megdöbbenésünket mégsem a hihetetlen ellentétek, hanem a térkép számtalan fehér foltja váltotta ki. Nem az Antarktiszra gondolunk, hanem például a fővárostól alig hetven kilométerre található térségre, melyet a térképen »Unexplored Mountains« felirattal láttak el. Fel nem tárt terület. A sziget déli részén, ötezer méter magas hegyek karéjában, Csehszlovákia felének megfelelő kiterjedésű völgyben pedig minden települést csak »Village« felirat jelöl. Falvak, melyeket fehér ember még csak repülőgépből látott.”

A Zikmund-Hanzelka-fotók különlegessége abban rejlik, hogy nem riadtak meg a képkompozíciós újdonságok tudatos használatától, legalább két évtizeddel megelőzve így a „profi európai mezőnyt”; a „képvarázs” többi részéért a fekete és fehér különleges, kimeríthetetlen számú lehetőséget kínáló játéka felel.

Stingl doktor – mellesleg etnológus – barangolásai során a világ százötven országában járt; Új-Guineát harmincöt év alatt tizenegyszer kereste fel. Etnológusként a föld legeldugottabb zugaiban élő népcsoportok szokásait, hagyományait, életmódját kutatta, keresve a magát civilizáltnak nevező világot és a természeti törzseket összekötő, elveszített fonalat. Meglehet, kissé álmodozó volt, aki a járhatatlan dzsungelben az elveszett Paradicsomot keresi-kutatja, ám fotói arról tanúskodnak, hogy külső szemlélőből a szigetvilág mindennapi életének részesévé vált; olyanná, aki még a guineai Felföld emberevő lakóinak vonásaiban is megtalálja és megörökíti az emberit.

A kiállítás negyedik „aktora”, Švaoíeek úr méltán érdemli ki a kalandor címet. 1989-ben kutyafogattal utazott az Északi-sarkra, majd Marco Polo nyomait, később pedig a Selyemút vonalát követve járta éveken át az ázsiai pusztákat. Mégis Indonéziában, illetve annak huszonhatodik tartományában, Új-Guineában érzi otthon magát, melynek számos hegyvidéki törzsét ő látogatta meg elsőként. Felvételeit a szélsőséges, kiélezett helyzetek iránti lelkesedés hatja át; ő az, aki nem elégszik meg az ismeretlennel, hanem annak is a „sötétebb oldalát” kutatja.

A múzeumban a National Geographic című folyóirat fotósainak néhány érdekesebb képe is megtekinthető, ám a pálma mindenképp „A titokzatos Indonézia – Új-Guinea” kiállításnak jár. Megtekintése az utazás és a fotográfia megszállottjai számára kötelező, a rendhagyó dolgok iránt lelkesedők számára pedig ajánlott.

LŐRINCZ ADRIÁN